

יוסף ורחל

נערך ויוצא לאור ע"י "הספד יוסף ורחל" (בהשתתפות כולל "יוני המעלה")
 העלון לע"ג אבי מורי ר' יוסף בר אסתר סויסה ז"ל שנלב"ע ביום י' סיון התשנ"ב
 ואימי מורתי רחל בת איז'ה סויסה ע"ה שנלב"ע ביום כ"ג מרחשון התשע"ז

1865

שבת שלום

הדלקת נרות - 18:32
 צאת השבת - 19:24
 ר"ת: 20:09

הדלקת נרות בשבת הבאה 18:23

האזינה	וילך
5:13	5:09
5:20	5:16
6:27	6:23
12:35	12:38
13:06	13:10
18:44	18:53

"התנחלות בלמוד תורה, ושגשג שבת" מספר "ארחות מרו"ן"
 * ובנוסף על כך היה משתדל מאד לקיים שיעורים רבים במשך השבת, והיה נוהג לדרוש בגלל שבת קודם תפלת ערבית, בכל מקום שהיה גר שם, ואחר סעודת ליל שבת היה נוהג לדרוש ברבים בהשתתפות קהל רב, ובמשך שנים רבות, היה דורש מדי ליל שבת בהיכל ישיבת "פורת יוסף", וביום שבת היה דורש ומוסר שיעורים בבית הכנסת "אוהל רחל" ובבית הכנסת "בורוכוב", ואף בימי זקנותו כשהיה מתפלל בבית המדרש "יחיה דעת" המשיך במנהגו לדרוש ברבים בגלל שבת וביום שבת.

העלון להפצת שלום בר שמיחה ומרים בת רחל
 מנשה בר דוד וברוריה
 הרוצה להקדיש את העלון או חלקו בטל... 052-5079555

אחת משעות השיא של תפילות הימים הנוראים, היא השעה בה אומרים בבתי הכנסת את הפיוט "ונתנה תוקף" המיוחס לרבי אמנון ממגנצא הי"ד. התאור של יום הדין מעורר צמרמורת, חיל ורעדה. הקמע השני בפיוט "בראש השנה יכתבון ובוים צום כיפור יהתמוון... מי יהיה ומי ימות... מי ישפל ומי ירום", מעורר התרגשות רבה ואף דמעות הוללות על פני רבים בקהל. אזי זועקים הקהל והחזן צעקה שאמורה להפיג את הפחדים לעורר תקוה ולאפשר סיכוי לזיכוי בזה יום הדין: "ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה". האם כל כך פשוט הדבר כי שלושה אלה בכוחם להעביר את רוע הגזירה? ניקח למשל את התשובה על כל חמשת מרכיביה: הכרת החטא, החרטה, העזיבה, הוידוי והקבלה לעתיד, היש בכל אלה החטא, החמאות, העוונות והפשעים שנעשו? הרי ברור הדבר כי בבית דין של מטה כל שלבי התשובה לא יועילו לשנות הכרעת דין על פשעי עבר ואין בכוחם אלא להועיל קמעא בהמתקת גזר הדין אך לא לשנות את פסק הדין? גם כוחה של התפילה להעביר את רוע הגזירה נראה תמוה למדי. כי הגזירה נגזרת על מעשים שנעשו או על מהדלים ממצוות שלא קוימו ואילו התפילה אינה אלא דיבור בלבד. היש בכוחן של מילים לבטל פעילותם של בני אדם ומעשיהם לטוב או לרע?

אפילו לגבי המרכיב השלישי - הצדקה - שהיא איננה מילים או מחשבות אלא פעולה של ממש, יש התוהים לגבי כוחה בהעברת רוע הגזירה. אנשים בכל הדורות כמו מורנוס רופוס הרשע בויכוחו עם רבי עקיבא במסכת בבא בתרא, עוררו את הקושיא: באם הקב"ה רוצה במותם של העניים, מדוע אינו מפרנסם בעצמו? ורבי עקיבא השיב לו תשובה ניצחת. על כל פנים אין הדברים פשוטים כלל ועיקר. מבחינה הניגונית, אין "הצדקה" להכריזה המפורסמת הזאת. אם שופטים את העניין במאזני בשר ודם, אין כל צידוק להעברת רוע הגזירה. ההסבר הוא אחר, חסד הבורא חסד עושה עמו הקב"ה. בתינו לנו פתחים של תקוה, דרכי מילוט מכשירי הצלה אשר בכוחם להעביר רוע הגזירה.

תשובה - איננה מצוות עשה ככל המצוות. ביודענו כי "רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הירבה להם תורה ומצוות שנאמר, ה' הפיץ מצוות צדק ויגדיל תורה ויאמיר", הרי התשובה מיוחדת היא בכלל המצוות שכל כולה מתנה שהעניק הבורא לברואיו. החל באדם הראשון, עבור בקין ("גדול עוונתי מנשוא") ועד לאחרון הנבראים עלי אדמות, עוברת הקריאה כחוט השני: "תשוב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם".

גם התפילה כמוחקת גזר דין מכח ההבטחה כי "שערי תפילה לא ננעלו" ו"שערי דמעות לא ננעלו" - הינה חסד שהעניק לנו מלכו של עולם. הצדקה - כוחה רב במחילת עוון, כי מקרבת היא את העוסקים בה למלך טוב ומיטיב. היא קיום הצינוי "והלכת בדרכיו" - מה הוא רחום אף אתה רחום וגו'. הנוהג בדרך של צדקה עם זולתו, רשאי לבקש צדקה על עצמו ולהנות מיחס של לפניו משורת הדין. אכן "תשובה, תפילה וצדקה" בתפילות הימים הנוראים, נרמזו כבר בהפטרות היום, המעניקה לשבת ראשונה של השנה החדשה את שמה: "שבת שובה". מה דורש הקב"ה ע"י הנביאים הושע ומיכה? "שובה ישראל, ונשלמה פרים - שפתינו, כי הפיץ חסד הוא", בזכותם: "ישוב ירחמונו, יכבוש עוונותינו ותשליך במצולות ים כל חטאתם".

גמר התימה טובה

"האימאם בתימן"

מעשה בשרו של האימאם בתימן, אל עבד שמו, שנתן לאדוניו עצה, להטיל מס על היהודים המבקשים לשמור שבת וחג. אמר: 'הלא כל אשר להם יתנו, ולא וחללו את מועדיהם, וקופת הממלכה תתעשר עושר רבו'.

שמע האימאם לעצת הרשע, והגזירה הוטלה כל יהודי החפץ לשמור את שבתו או את חגו, יתן שמינית ריאל בעבור כל נפש מבני משפחתו. משפחה המונה שמונה נפשות תשקול ריאל שלם לגנוזי האימאם. ובראש השנה, שחוגגים אותו יומיים, יתן שני ריאל. בחג הסכות, שחוגגים אותו בחוג לארץ תשעה ימים, יתן תשעה ריאל, הון רב ועצום, שיש בו כדי לרושש משפחה!

נתנו היהודים כל אשר להם, ובלבד שישמרו שבת כהלכתה ולא יעשו בה כל מלאכה. הוציאו את כל חסכוניותיהם, נתנו את כל רוחיהם. מכרו את כל התכשיטים וחפצי הערך, מכרו את החמורים ואת הצאן, ולבסוף לא נשארו להם אלא גיוותיהם ובתיהם.

באו לפני האימאם ונשאו קול זעקה 'למה תעשה כה לעבדיך, לא נותרו לפני אדוני בלתי אם גיוותינו ואדמותינו'. אבל הרשע אטם אזניו משמוע. אמר: 'אם אין לכם כסף - חללו את השבת'.

הזדעזעו וקרעו בגדיהם. אמרו: 'מה נעשה?' כתבו ארבע אגרות ובחרו שנים עשר אנשים. שלחו שלשה למזרח ושלשה למערב, שלשה לצפון ושלשה לדרום. אמרו: 'כי תפגעו בעיר, סורו לבית הרב. תמסרו לידיו את האגרת ובקשו ממנו להעתיר לה' להסיר את הצרה מעלינו ולהעביר את רוע הגזירה, ואף לגייס ממון מעשירי הקהילה לעזור לבני עדתנו לפדות את שבתותיה מיד צר'.

בירכום שה' יצליח דרכם, והשלוחים נפרדו מהם לשלום ופנו לדרכם. השלשה עשו דרכם צפונה, עברו מדבריות שממה וארחות ימים, הלכו בדרך שבועות וחדשים, עד שהגיעו לארץ ישראל, ארץ הקודש. עלו בנגב והגיעו לחברון עיר האבות. פנו אל הרב והרעישו את לב הקהילה. לאחר מכן באו לירושלים עיר הקודש, והעתירו ליד הכותל המערבי לביטול הגזירה הנוראה. נפרדו מבני הקהילה שהשתתפו בצרתם והרימו את תרומותיהם, והגיעו לעיר הקודש צפת. עיפיים ויגעיים נכנסו לאחד מבתי הכנסת להתפלל מנחה וערבית. לאחר התפילה התפזרו המתפללים איש איש לביתו, ושלשת השלוחים נותרו לבדם. נשאו עיניהם, וראו איש ניצב עליהם, ופניו זוהרות כפני מלאך אלקים נורא הוד. לגופו עטה מחצלת קש בלויה, שלבש כאות אבל על חורבן בית המקדש.

היה זה המקובל האלקי המלומד בנסים רבינו שמואל אביבצירא זצ"ל, שנקרא כן על שם המחצלת.

אמר להם: 'אחי, מנין אתם. מאין באתם, ומה מעשיכם? ספרו נא לי, ואל תעלימו דבר'. שחו לו את כל המאורע, ויראו לו את האגרת שעמם. בכה בכי רב על צרות ישראל ועל צער השכינה הקדושה שעמם היא בצרתם, ואמר: 'בראש ובראשונה, עליכם לעלות אל בית הממונה על קופת הצדקה. הראו לו את האגרת, והוא ודאי ישא את פניכם ויתן לכם מתנה הראויה להתכבד בה. בואו ואראה לכם את הדרך לביתו, שלא תתעו במבוך הסמטאות'.

יצא עם אל מפתן בית הכנסת, והורה להם את הדרך ילכו בה. פנו האנשים לדרכם, והוא שב לתפילתו וללימודו.

הגיעו השליחים אל בית הממונה על קופת הצדקה, דפקו על השער, ובתו נשקפה בעד החלון ושאלה לרצונם. אמרו 'עבדים אנו מארץ תימן, ומצפים לישועה'.

אמרה הנערה לאביה: 'יהודים אומללים ניצבים לפני הפתח כעניים וכדלים, מאובקים ולבושים בלוי סחבות'.

הודעות מרכז "Shai for Zion" פתוח בימים: א - ה פלא... 052-5079555

לידיעת הציבור הקדוש בגלל עלויות בהדפסת לוח השנה, לא יחולק לוח חנינם. כל המעוניין בלוח צריך לרכוש את הלוח. כמו כן אפשר לרכוש לוח שנה בצורת טבלה על דפים בגודל A4. הרכישה אצל יובל פרטובי

העלון לרפואת והצלחת יוסי ביטון הבעלים של "אביזרי הגולן" וכל משפחתו ישלם ה' פעולו אמן

וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל הכתוב בא להודיע לנו, שאף על פי שהגיע יום פטירתו וכמו שכתוב (בפסוק ב) "בן מאה ועשרים שנה אנכי היום" ופירושו שהיום מלאו ימי, אף על פי כן היה בו כח ויכולת לדבר את כל הדברים הנאמרים מכאן ועד סוף הספר, מה שאין כח בזולתו לעשות כן בין בכח הגופני בין בכח השכל.

"ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום"
דרש רבי שלום מקומרנה: שני תכסיסים למלחמה ביצר הרע נרמזו בפסוק זה: אם הוא מפתה אותך לעבירה, תהרהר, הלא כבן מאה שנה אנכי, יתכן שקיצי קרב ואיך אחטא! הן עוד מעט אצטרך למסור דין וחשבון על מעשי, ומאידיך - אם הוא משרה עליך רפיון ועצלות כשבאת לקיים מצוה, אז תחשוב: הלא בן עשרים שנה אנכי, צעיר ומלא מרץ, לא יאה לאדם כמותי להתעצל.

"ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום"
היום מלאו ימי ושנותי ביום זה נולדתי ביום זה אמות (רש"י).

יש להבין, והרי ידוע שמשה רבינו מת ביום שבת קדש, אם כן איך הוא בא לצער את בני ישראל ביום שבת, והרי אסור להצטרע בשבת? ויש להסביר בדרך דרש, שכוננת משה היתה ללמדם שלמעשה אין זה צער כלל, שהרי השמחה הגדולה היא כאשר אדם מחזיר את נשמתו טהורה וזכה כשם שקיבל אותה ביום לידתו. וכך אמר להם משה: "ביום זה נולדתי ביום זה אמות", כלומר שכשם שנולדתי עם נשמה טהורה ונקיה, כך ביום מותי אני מחזירה טהורה ונקיה.

"ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום"
יש להסביר את הפסוק בדרך דרש, על פי שאמרו רבותינו (רש"י דברים כו, טז): "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, כאילו בו ביום נצטוו עליהם".

וזהו שאמר הכתוב: "בן מאה ועשרים שנה" - אף על פי שאני כבר בן מאה ועשרים שנה, ולמדתי הרבה תורה בימי חיי, עם כל זה: "אנכי היום" - מרגיש אני כאילו "אנכי ה' אלקיך" שמעתי היום, כלומר שהיום כאילו עמדתי בהר סיני וקיבלתי את התורה.

"ה' אלהיך הוא עובר לפניך הוא ישמיד את הגוים האלה"

יש לדרוק מדוע לא אמר ה' אלקינו? כמו שהיה רגיל לומר בכל ספר דברים, ולמה אמר ה' אלקיך?

משיב על כך בספר "מקור ברוך", על פי דברי התלמוד (כתובות קי): "כל הדר בחוצה לארץ דומה כמי שאין לו אלוה", כלומר שבחוץ לארץ אין השראה אלקית לקיים את כולם.

כמו בארץ ישראל. ומכיון שמשה אמר ליהושע, שיהושע יכנס לארץ ולא משה, אמר לו ליהושע בדרך רמז שהוא ראוי יותר להשראה אלקית - ה' אלקיך הוא עובר לפניך.

"ה' אלהיך הוא עובר לפניך הוא ישמיד את הגוים האלה מפניך יהושע הוא עובר לפניך"
לכאורה תיבות "הוא" שבפסוק מיותרות, שהיה לו לומר ה' אלקיך עובר לפניך וישמיד וכו' יהושע עובר, ומדוע נקט תיבת הוא?

ויש לומר שהכתוב בא להדגיש שהניצחון במלחמה הוא אך ורק על ידי השם יתברך ועל ידי לימוד התורה, לבל יחשוב האדם שכוחו ועוצם ידו עשה לו את החיל הזה. על כן הדגיש הכתוב ה' אלקיך הוא עובר לפניך הוא ישמיד וכו', דהיינו הוא ורק הוא, ואין לך חלק במלחמה, וחזרו הכתוב ואמר יהושע הוא עובר לפניך וכו', בזכות יהושע שעליו נאמר "לא ימיש מתוך האהל", דהיינו בזכות התורה אתה זוכה לנצח את האוייב.

"ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו לעיני כל ישראל וזיק ואמין"

הנה גם המלך נצטווה לבלי רום לבבו, אבל זה רק בצנעה, אבל לעיני העם מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, ושאלו נענש מפני שמחל על כבודו. וזהו שאמר הכתוב: "לעיני כל ישראל וזיק ואמין", דהיינו לא תתנהג בענוה לעיני העם ולא תראה להם מורך, אלא עליך להיות קשה כברזל וגבור כארי נגד העם.

"ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו לעיני כל ישראל וזיק ואמין כי אתה תבוא את העם הזה אל הארץ"

לכאורה היה צריך לומר "כי אתה תביא את העם הזה", ולמה אמר "כי אתה תבוא את העם הזה"? ויש לומר, שרצה משה רבינו להדגיש ליהושע, שהוא נבט לארץ בזכות עצמו, ולא רק בזכות עם ישראל, לכן אמר "כי אתה תבוא", אתה עצמך בזכות עצמך תבוא אל הארץ.

"זה הוא הקולך לפניך הוא יהיה עמך לא ירפך ולא יעזבך לא תירא ולא תזוז"

יש להסביר בדרך רמז, כי הנה כשאדם רוצה לשוב בתשובה ולהתקרב לבורא יתברך, אין הוא צריך לפחד ולסגת אחור כשרואה בצעדי הראשונים שקשה לו בדרך החדשה, כיון שכל זה נסיון מהשמים, ולאט לאט יראה סייעתא דשמיא, וקויים בו שובו אלי ואשובה אליכם.

וזהו שאמר הכתוב: "זה הוא הקולך לפניך" - בתחילה רק הולך לפניך, ואחר כך: "הוא יהיה עמך" - מתקרב אליך יותר ונמצא אתך, ואחר כך: "לא ירפך ולא יעזבך" - השם יתברך לא עוזב אותך אף רגע, ולכן: "לא תירא ולא תזוז" - אל תפחד מיצר הרע, כי השם יתברך יסייע לך להתגבר עליו.

הלכות יוסף ורחל

זהירות בתפלת המנחה, ואמירת החזרה בתפלת המנחה, ואיסור אכילה ושאר דברים שאסור לעשותם בשעת המנחה ההלכות מספר "הלכה ברורה" להרה"ג דוד יוסף שליט"א

מסקנת ההלכה לענין סעודה קודם מנחה

ולמנהג האשכנזים יש להקל להתחיל לאכול סעודה רגילה אחר שהגיע זמן מנחה גדולה, כל שעדיין לא הגיע זמן הסמוך למנחה קטנה, דהיינו עד סוף תשע שעות מתחלת היום. ואחר שהגיע זמן מנחה קטנה, נהגו להקל להתחיל לאכול סעודה קטנה כל שיש לו זמן קבוע ללכת לבית הכנסת להתפלל מנחה, וגם יש שם מי שזיכרנו להתפלל מנחה, ומכל מקום אין להקל בזה אלא כשיש שהות ביום לגמור הסעודה ולהתפלל מנחה לאחר מכן.

וכשמניח אדם שזיכרנו להתפלל, היינו דוקא כשאותו אדם אינו סועד סעודה בעצמו. ויש מקילים כשמניח שעון מעורר שיצמצם להזכירו להתפלל אחר גמר הסעודה.

וכל זה אינו אלא לענין אכילת סעודה רגילה, אבל לאכול סעודה גדולה (עיין להלן סעיף ז' מה נקראת סעודה גדולה) אין להקל החל מחצות היום, ואפילו אם יש להם זמן קבוע ללכת לבית הכנסת להתפלל מנחה, וגם יש שם מי שזיכרנו להתפלל מנחה, ואף למנהג האשכנזים יש להחמיר בזה, כיון שבסעודה גדולה יש לחוש שמא ישתכר ולא יוכל להתפלל לאחר מכן. ולכן יתפלל קודם מנחה ואחר כך יאכל סעודה גדולה.

הנדרת סעודה קטנה ונדולה

לענין הדינים האמורים לעיל, "סעודה גדולה" היינו כגון סעודת אירוסין ונישואין וברית מילה, מפני שמשתתפים בהם אנשים רבים בסעודות אלו, ונמשכות זמן רב, ורגילים לשתות בהם משקאות משכרים. ו"סעודה קטנה" היא סעודה רגילה של יותר מכביצה פת שאוכל אדם בביתו.

וסעודת פדיון הבן שמשתתפים בה הרבה אנשים, נחשבת לסעודה גדולה. וכן כל סעודה שמתאספים בה הרבה בני אדם ביחד נחשבת לסעודה גדולה. ונסתפקו רבותינו הראשונים לענין משפחה גדולה שיושבים כולם לאכול ביחד אם נחשב הדבר לסעודה גדולה. ופשוט שאין הדבר תלוי אם היא סעודת מצוה או לא, ואף סעודת רעים שיושבים בה כמה אנשים ביחד ושמהים ואוכלים ושותים משקאות משכרים, נחשבת לכל הדעות לסעודה גדולה.

וסעודת שבת בשחרית נחשבת לסעודה קטנה. ואם רוצה לשתות יין או שאר משקאות משכרים בסעודת שבת שחרית, באופן שיש לחוש שמא ימשך אחר סעודתו ולא יוכל להתפלל מנחה לאחר מכן, נכון להחמיר שאם לא התחיל לאכול קודם חצות היום יתפלל מנחה גדולה קודם לכן. ונבלאו הכי לדעת רבינו הארי"ז ל צריך להתחיל סעודת שחרית של שבת קודם חצות היום. וכל שכן אם לא שתה משקה קודם תפלת שחרית, וגם לא קידש ומעם קודם חצות היום, שצריך להזהר להקדים להתחיל סעודת שבת קודם חצות היום, כדי שלא יתענה תענית שעות בשבת].

והוא הדין בכל זה לענין סעודת יום טוב.

אמרות יוסף ורחל

יהודי שקעב עבירות קשות והמורות נכנס אל הצדיק רבי אברהם-יהושע-השל, האוהב ישראל מאפסה, ושאל אם יש לו תקנה ואם יוכל לשוב בתשובה.

התלטה פניו של הצדיק והוא קרא בקול רם: "שואל יהודי, אם לאחר שסר כל-כך נגר אביו שבשמים, עדיין פתוחה לפניו דרך התשובה: יהודי שקעב עבירות בה המורות, האם יש תקווה לאהריותו?"

בעורו מדרב, תקף רעיו נורא את היהודי שישב מולו, והוא נע ובר כעלה נידת. ואז זעק הצדיק מנהמת ליבו: "כן, יש תקווה. אם היהודי יבקש מהקב"ה: 'השיבנו ה' אליך ונשובה, חדש ימינו בקדם', 'קדם' ראשי-תיבות: קיץ, דוד, מנשה, שנכשלו בשלוש העבירות החמורות, ולא ננעלו בפניהם שערי תשובה. כן, היהודי יוכל לשוב, כי לא יירדה ממנו נידה".